

Life filming – för ökad delaktighet i en stad för alla?

Lisbeth Lindahl
December 2023

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2023
FoU i Väst
www.goteborgsregionen.se
Författare: Lisbeth Lindahl
Foto framsida: Ulrika Åkerlind
Foton i rapporten utan bildbyline har tagits av Lisbeth Lindahl.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning.....	6
Bakgrund.....	7
Om projektet.....	7
Om Life filming.....	8
Om GDPR	9
Syfte.....	9
Frågeställningar	9
Metod.....	10
Genomförande.....	10
Datainsamling	10
Analys.....	11
Resultat.....	11
Projektets aktiviteter över tid.....	11
Observation av ett projekttillfälle	13
Styrgruppens perspektiv	16
Arbetsgruppens och projektledarens perspektiv	17
Tidigt i projektet.....	17
Några tankar efter ett år (våren 2023).....	18
I slutet av projektet (hösten 2023).....	19
Stödpedagogers och stödassistenters perspektiv	20
Förutsättningar	20
Erfarenheter från den dagliga verksamhet som flyttade.....	21
Upplägget.....	21
Projektets bidrag och lärdomar	22
Uppmärksamhet utifrån	23
Betydelser och innebörd för personalen.....	24
Deltagarnas perspektiv	24
Andra perspektiv och synpunkter på projektet	26
Utvecklare på stadsmiljöförvaltningen	26
Om GDPR i praktiken.....	27
Diskussion.....	28
Hur bidrar Life filming till att fånga målgruppens perspektiv på mobilitet i staden?	28

Vad innebär Life filming för upplevelser av delaktighet bland målgruppen?	29
Hur kan kunskaper som skapas med hjälp av Life filming implementeras av de förvaltningar som bygger staden?.....	30
Vilka svårigheter och möjligheter är förknippade med Life filming som verktyg för dialog med målgruppen?.....	30
Sammanfattande konklusioner.....	31
Referenser	32
Bilagor	34
Bilaga 1: Mall för filmning	34
Bilaga 2: Uppdrag från stadsmiljöförvaltningen	37
Bilaga 3: Funktionsstödsförvaltningens beslut om konstnärliga och journalistiska verk.....	38

Förord

Denna rapport beskriver följeforskningen av arbetet – Det är väl allas stad? Det är ett samarbete mellan förvaltningen för demokrati och medborgarservice, förvaltningen för funktionsstöd och stadsmiljöförvaltningen i Göteborgs Stad. I satsningen undersöker dessa tre förvaltningar i samverkan hur en modell för delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning kan se ut. Hur kan denna grupp påverka och vara delaktiga i samhället på lika villkor som andra medborgare? Metoden som används i arbetet är Life filming och temat är stadsutveckling med fokus på mobilitet. Life filming som metod har tidigare prövats i Göteborgs Stad kopplat till stadsutveckling men i detta arbete är det första gången som en av de tekniska förvaltningarna är med från början i upplägg och planering av arbetet.

I denna satsning har personer från daglig verksamhet undersökt hur stadsmiljöförvaltningens satsning på sommargångator har fungerat för denna målgrupp. De har med metoden Life filming kunnat fota och filma och föra fram sina synpunkter kring vad som har fungerat bra och mindre bra i utemiljön. Stadsmiljöförvaltningen får genom detta arbetssätt nya kunskaper om hur de kan skapa en mer tillgänglig utemiljö och kan ta med sig dessa nya insikter inför nästa satsning på sommargångator. Det gemensamma arbetssättet och metoden Life filming har, trots utmaningar, gett så pass goda effekter att förvaltningarna har tagit ett beslut om att implementera arbetssättet.

Göteborgs Stad genomförde under år 2020 en omorganisering där stadsdelsnämnderna upplöstes. Från 1 januari 2021 tillkom nya nämnder och samtliga nämnder i staden är numera facknämnder. Alla nämnder fick nya reglementen och i dessa står att nämnderna aktivt ska arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande. Denna satsning är ett försök att undersöka hur vi i Göteborgs Stad kan arbeta i samverkan utifrån de nya reglementena och hitta former för delaktighet och inflytande för grupper som staden har svårt att nå. En av dessa grupper är personer med intellektuell funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och delta i samhället på lika villkor som andra medborgare. De mänskliga rättigheterna och det nationella funktionshinderspolitiska målet, visar tydligt att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga utan diskriminering, på lika villkor som andra.

Göteborg december 2023

Camilla Blomqvist, förvaltningsdirektör, förvaltningen för funktionsstöd

Eva Englund, förvaltningsdirektör, demokrati och medborgarservice

Anders Ramsby, förvaltningsdirektör, stadsmiljöförvaltningen

Victoria Trygg, samordnare för satsningen, demokrati och medborgarservice

Sammanfattning

Hösten 2021 tog tre förvaltningsdirektörer i Göteborgs Stad ett initiativ till att skapa ett projekt i samverkan. Projektet genomfördes med medel från ordinarie budget och personal i kommunens olika organisationer och verksamheter. Syftet var att bidra till ökad delaktighet bland en målgrupp, personer med intellektuell funktionsnedsättning, som sällan får sin röst hörd när staden bygger och förvaltar sina fysiska miljöer. Frågan var om det kunde förändras med hjälp av Life filming? Life filming är en metod som bygger på berättelser som utgår från att enskilda människor filmar en miljö utifrån ett specifikt tema. Vad man väljer att berätta om och hur bestäms av den som filmar, vilket upplevs bidra till ökad delaktighet.

Den här rapporten beskriver resultat från följeforskning av projektet som pågick i nästan två år. Syftet med följeforskningen var att undersöka hur kunskaper från Life filming kan implementeras i de kommunala verksamheter som utvecklar och förbättrar stadsmiljön samt betydelsen av att använda Life filming för deltagarna. Följeforskningen genomfördes med hjälp av intervjuer, fokusgrupper, observationer och läsning av kommunikation och dokument som projektet tog fram.

Resultatet visar att projektet fick svårt att filma på det sätt man hade gjort i tidigare Life filming-projekt på grund av GDPR. Detta innebar att projektet behövde förlängas för att frågan om hantering av personuppgifter behövde utredas. En av verksamheterna hoppade av för att de regler som skapades för filmningen upplevdes som för begränsande, men för de två dagliga verksamheter som var kvar innebar projektet ett växande för målgruppen och en känsla av ökad delaktighet. De filmer som deltagarna skapade bidrog till en ökad förståelse för hur personer med intellektuell funktionsnedsättning ser och tolkar objekt och information, samt vilka barriärer som finns i stadsmiljön. Projektet bidrog även till positiva effekter som ökad samhörighet bland deltagarna som arbetade med Life filming och ökad kunskap över organisationsgränserna för personal och chefer. Dessutom bidrog projektet till ökad digital delaktighet för både deltagare och personal.

I rapporten diskuteras gränserna för när en metod ska kallas för Life filming. Eftersom filmerna i det här fallet behövde begränsas till sammanfogade stillbilder (på grund av GDPR) kunde dynamiska filmer inte göras, vilket väcker frågan om viktig information går förlorad. En annan fråga som bör diskuteras handlar om lagar och regler och vilken lag som ska vara överordnad när filmer skapas av personer i daglig verksamhet. Kan man se dessa filmer som ett uttryck för yttrandefrihet eller konstnärligt skapande? Funktionshinderspolitiken bygger på att alla människor har lika värde och att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständigt och ta plats i samhället. Frågan är om de begränsningar som görs på grund av GDPR gynnar delaktigheten bland personer på daglig verksamhet?

Bakgrund

När tillgängligheten i offentliga miljöer brister försvåras det dagliga livet för personer med funktionsnedsättning. Tillgängliga miljöer är en viktig aspekt av begreppet hållbara samhällen (Andersson, 2013). Detta är en fråga om mänskliga rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning (MFD, 2023a). Numera är bristande tillgänglighet en grund för diskriminering i Sverige (SFS 2008:567). Det innebär dock inte att alla barriärer är undanröjda, vilket i sin tur hindrar många människor från att kunna ta plats i staden. Tillgänglighet har främst kommit att handla om fysiska hinder förknippade med nedsatt rörlighet, syn och hörsel (Lindahl & Schmidtbauer, 2009) och mindre om barriärer förknippade med nedsatt kognitiv förmåga. Vi vet för lite om vad människor med intellektuell funktionsnedsättning behöver för att kunna ta del av och använda stadens olika rum. För att bygga en stad för alla krävs en förståelse för hur stadsmiljön uppfattas av människor oavsett funktionsförmåga och ålder. Göteborg växer och utvecklas mycket snabbt, bland annat genom stadsutvecklingsprojektet Älvstaden, vilket gör denna fråga särskilt angelägen.

Om projektet

Initiativet till det projekt som beskrivs i den här rapporten startade med en dialog mellan tre förvaltningar i Göteborgs Stad under hösten 2021. Förvaltningarna var demokrati och medborgarservice, förvaltningen för funktionsstöd samt trafikkontoret¹. Dialogen handlade om ett samarbete kring kommunens målsättning att verka för ”full delaktighet” där förvaltningsdirektörerna bestämde sig för att genomföra ett samverkansprojekt med hjälp av Life filming.

Satsningen genomfördes utifrån de styrdokument som förvaltningarna arbetar utifrån, där flera ansvarsområden är gemensamma medan andra är specifika för respektive nämnd. De styrdokument som är gemensamma är bland annat programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026 och programmet för en jämlik stad 2018–2026. Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning har funnits sedan 2015 och omfattar hela staden².

Gemensamt för alla nämnder är också ansvaret för att skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten (Göteborgs Stad, 2023a). De specifika ansvarsområdena är kopplade till respektive nämnds huvudsakliga uppgifter. För demokrati och medborgarservice handlar det om att skapa en infrastruktur och samverkan kring demokratisk delaktighet och inflytande, medan nämnden för funktionsstöd ansvarar för att värna rätten till ett självständigt liv och främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 § LSS. Stadsmiljönämnden har särskilt ansvar för rätten att kunna

---

¹ Trafikkontoret ingår numera i en förvaltning som heter stadsmiljö på grund av att de tekniska förvaltningarna i kommunen omorganiserades under 2022.

² Det programmet reviderades 2019 för att säkerställa kopplingen till mänskliga rättigheter och de nationella funktionshinderspolitiska målen (Göteborgs Stad, 2021).

förflytta sig och använda Göteborgs inne- och utemiljöer (Göteborgs Stad, 2023a). Här kan nämnas att Göteborgs Stad historiskt sett har arbetat med tillgänglighetsfrågan i många år och även vunnit ett internationellt pris för arbetet med tillgänglighet (European Commission, 2014).

Det finns inte många tidigare studier som har undersökt delaktighet bland personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) i allmänhet (SBU, 2023) och inte heller den här gruppens möjligheter att ta plats i staden. Ett mindre pilotprojekt med IF och Life filming genomfördes år 2018 som också handlade om hur personer med IF ser på staden (Lindahl, 2018). Det projekt som beskrivs i den här rapporten förväntades dock bidra till fler och mer generella lärdomar eftersom det var större och även inkluderade en teknisk förvaltning (trafikkontoret) som projektägare. Tanken med att ha med en teknisk förvaltning i projektet redan från början var att det skulle underlätta implementeringen av de kunskaper som skapades i projektet. Förhoppningen var även att kunskaper skulle kunna generaliseras till alla andra förvaltningar som har i uppdrag att bygga och utforma staden. För att få ett externt perspektiv på projektet anlätades Göteborgsregionens forsknings- och utvecklingsenhet FoU i Väst för följeforskning.

Om Life filming

Life filming är en metod för att skapa berättelser där individen uppmuntras till ett utforskande utifrån sitt eget liv genom att göra film baserad på ett specifikt tema (Gustafsson m. fl., 2018). Metoden hade utvecklats inom ramen för barnfilmskolan av lärare på Akademin Valand i Göteborg (Sternö & Sjölander, 2015). Life filming liknar Life writing som också är en metod som utgår från privatpersoners livsberättelser men i det fallet används det skrivna ordet³. Photovoice är också en liknande metod som använder fotografi för att synliggöra och skapa en djupare förståelse av en målgrupps livssituation, perspektiv och resonemang⁴.

Ett projekt där Life filming används innehåller övningar där projektdeltagarna får lära sig att filma och redigera med hjälp av en surfplatta och ett enkelt redigeringsprogram. Deltagarna får lära sig att se på omvärlden och uppmuntras att utforska ett tema med hjälp av film. Barnfilmskolan har producerat en enkel handledning som är tillgänglig för alla som vill testa metoden (www.kameransabc.com).

Metoden har kommit att användas för att bidra till ökad delaktighet bland olika målgrupper och upplevs bland annat bidra till digital inkludering (Sternö & Sjölander, 2015; Lindahl, 2016). Det första Life filming-projektet i kommunen var ett pilotprojekt som genomfördes av den hälsofrämjande och förebyggande verksamheten i Göteborgs Stad, stadsdelsförvaltningen Centrum i samarbete med Institutionen för kultur och hälsa vid Göteborgs universitet samt Akademin Valand. I det projektet fick personal och deltagare i kulturhuset för seniorer lära sig metoden, vilket uppskattades och bidrog till glädje bland deltagarna (Tillman, 2014). År 2015 genomfördes ett större projekt där Life filming användes som ett sätt att bidra till generationsmöten i ett projekt med fokus på boende- och närmiljö (Hjalmarsson, 2015). Resultatet från följeforskningen av det projektet visar att det uppskattades mer

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Life_writing

⁴ <https://www.photovoiceworldwide.com/what-is-photovoice-post/>

av seniorerna än av högstadieeleverna som deltog i det, men att alla grupper blev mer uppmärksamma på den fysiska miljön genom att studera den med hjälp av filmmediet (Lindahl, 2016). Några år senare skapades ett mindre pilotprojekt där en grupp deltagare på daglig verksamhet fick i uppgift att studera stadsmiljön med hjälp av Life filming i syfte att bidra till ökad delaktighet (Lindahl, 2018).

Sammanfattningsvis har Göteborgs Stad använt Life filming i flera tidigare projekt med gott resultat vilket bidrog till valet av den metoden. Den här gången ville man inte bara undersöka upplevelser av att använda metoden utan även undersöka metodens användbarhet för stadens tekniska förvaltningar.

Om GDPR

EU:s dataskyddsförordning General Data Protection Regulation, GDPR, trädde i kraft den 25 maj 2018 vilket innebär hårdare krav på behandling av personuppgifter. Det ställs i dag höga krav på rutiner och processer för säker hantering av personuppgifter. Med personuppgifter menas all information som på något sätt kan identifiera en person.

Enligt Integritetsskyddsmyndigheten är ett av syftena med dataskyddsförordningen att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt rätten till skydd av personuppgifter. Rätten till privatliv uttrycks i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Denna konvention har införts som lag i Sverige. Rätten till privatliv finns även med i EU:s stadga om grundläggande rättigheter samt i regeringsformen (en av Sveriges grundlagar). Undantag från dataskyddsförordningen gäller när privatpersoner behandlar sina egna personuppgifter samt då någon behandlar personuppgifter i samband med att man utövar sin yttrande- eller informationsfrihet.⁵

Syfte

Det övergripande syftet med följeforskningen av Life filming-projektet var att undersöka hur filmer som tagits fram med hjälp av Life filming kan implementeras i kommunala verksamheter som ska utveckla och förbättra stadsmiljön. Dessutom syftade följeforskningen till att beskriva deltagarnas upplevelser av att använda Life filming.

Frågeställningar

- Hur bidrar Life filming till att fånga målgruppens perspektiv på mobilitet i staden?
- Vad innebär Life filming för upplevelser av delaktighet bland målgruppen?
- Hur kan kunskaper som skapas med hjälp av Life filming implementeras av de förvaltningar som bygger staden?
- Vilka svårigheter och möjligheter är förknippade med Life filming som verktyg för dialog med målgruppen?

---

⁵ <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/syfte-och-tillampningar/>

Metod

Genomförande

Följeforskningen pågick parallellt med Life filming-projektet och följde det från början till slut. Datainsamling och analys genomfördes av rapportens författare och ytterligare en medarbetare vid FoU i Väst. Följeforskningen har utgått från de forskningsetiska principerna för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning⁶ och bedömdes inte innehålla frågor av känslig karaktär. Därför gjordes ingen ansökan om etikprövning hos Etikprövningsmyndigheten.

De personer som omfattades av följeforskningen bestod av projektledaren, medlemmarna i projektets arbetsgrupp och styrgrupp, stödassistenter och stödpedagoger, deltagare i daglig verksamhet, samt tjänstepersoner i Göteborgs Stad och Halmstads kommun.

Datainsamling

De datainsamlingsmetoder som har använts inom ramen för följeforskningen har bestått av intervjuer och fokusgrupper med projektets deltagare, projektledare, arbetsgrupp och styrgrupp samt externa parter (dataskyddsansvariga och utvecklare vid stadsmiljöförvaltningen). De flesta intervjuer och fokusgrupper genomfördes digitalt av praktiska skäl. Några intervjuer har genomförts på daglig verksamhet.

Datainsamlingen bestod även av observationer av möten, läsning av mejlkonversationer inom projektet och dokumentationer från projektet.

Tabell 1. Datainsamling inom ramen för följeforskningen uppdelat på olika perspektiv.

Perspektiv	Metoder
Styrgruppens perspektiv	Enskilda intervjuer med de tre medlemmarna i styrgruppen.
Arbetsgruppens perspektiv	En fokusgrupp med alla medlemmar i arbetsgruppen våren 2021. En fokusgrupp med medlemmarna som representerade funktionsstödsförvaltningen samt en intervju med de två medlemmar som representerade stadsmiljöförvaltningen ⁷ hösten 2023. Läsningar av minnesanteckningar från arbetsgruppens möten och skrivelser som arbetsgruppens medlemmar hade skrivit.
Stödpedagoger/stöd-assistenters perspektiv	Intervjuer genomfördes med fyra stödpedagoger/stödassistenter vid två dagliga verksamheter under 2023.
Deltagares perspektiv	En observation genomfördes av ett tillfälle då Life filming användes i en av verksamheterna sommaren 2022. Senvåren 2022 genomfördes ett personligt möte med deltagare och personal på det gruppböende som skulle medverka i projektet. Sommaren 2023 genomfördes ett personligt möte med deltagare på den dagliga verksamhet som hade flyttat under projektet. Hösten 2023 genomfördes enskilda intervjuer med två deltagare på en av de dagliga verksamheterna. Samma höst genomfördes en

⁶ <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>

⁷ Hösten 2023 genomfördes separata gruppintervjuer med representanter för de två förvaltningarna för att göra det möjligt att få mer renodlade svar som svarade mot att de har olika uppdrag och roller i kommunen.

	gruppintervju via Teams med tre deltagare på en annan daglig verksamhet.
Projektledarens perspektiv	Projektledarens perspektiv fångades med hjälp av kontinuerliga avstämningsmöten under åren 2021–2022 och en intervju hösten 2023.
Externa parterers perspektiv	En intervju med dataskyddsansvariga vid stadsmiljöförvaltningen samt demokrati och medborgarservice genomfördes sommaren 2023. En intervju genomfördes med en utvecklare vid stadsmiljöförvaltningen hösten 2023. Samma höst togs även telefon- och mejlkontakt med dataskyddsbudet i Halmstad kommun.
Övergripande	En observation genomfördes av ett möte då representanter från styrgrupp, arbetsgrupp, stödpedagog/stödassistent och deltagare samlades kring en film som deltagare hade gjort senhösten 2022.

Analys

Analysen av det material som har samlats in har gjorts med hjälp av en innehållsanalys som har utgått från undertexten i verbala påståenden i intervjuer, mejl eller en text (Granehiem & Lundman, 2004). Materialet har tolkats utifrån det syfte och de frågeställningar som låg till grund för följeforskningen. Ett exempel på hur tolkningen av intervjumaterial har genomförts framgår av stycket nedan. I citatet har betydelsebärande text markerats med olika färger och kodats utifrån olika teman i de verbala utsagorna (temat står inom parentes). Flera teman har i nästa steg slagits ihop under större teman.

Jag tänker dels att det är ett väldigt bra sätt att få dem att tycka till. Det är inte ofta man vänder sig till de här målgrupperna (marginaliserad målgrupp). Se världen utifrån deras perspektiv är viktigt och intressant (dela målgruppens perspektiv). De kan ha helt andra tankar än vi har när vi tittar på en stad. Det är det här som är väldigt spännande.

Resultat

Projektets aktiviteter över tid

Projektet startade med en dialog mellan tre förvaltningsdirektörer under hösten 2021. Direktörerna ville samarbeta kring temat delaktighet och kom så småningom fram till att de ville testa att använda Life filming som metod för att bidra till ökad delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning. En bakgrund till att de valde att inrikta sig på just den metoden var att de hade blivit inspirerade av den tjänsteperson som senare kom att bli projektledare för projektet. Hon hade genomfört flera projekt där Life filming hade använts vilket hade bidragit till nya kunskaper och en upplevd delaktighet bland deltagarna. Hon arbetade i en av förvaltningarna i projektet (demokrati och medborgarservice) som även var den förvaltning som kom att finansiera följeforskningen. Övriga kostnader för projektet såsom kostnader för personal och lokaler rymdes inom respektive förvaltnings ordinarie budget.

I december 2021 beslutades det att FoU i Väst skulle få uppdraget som följeforskare⁸ av projektet för att bidra till lärdomar. De direktörer som hade tagit initiativ till projektet kom att utgöra projektets styrgrupp. Denna styrgrupp kom dock att upplösas under 2022 på grund av att två av tre chefer bytte tjänst.

I början av projektet undersökte funktionsstödsförvaltningen vilka verksamheter som ville vara med i projektet och rekryterade tre verksamheter: två dagliga verksamheter och ett gruppboende. Parallellt skapades en arbetsgrupp bestående av enhetschefer från förvaltningen för funktionsstöd och tjänstepersoner från trafikkontoret.

I mars 2022 genomfördes en utbildning i metoden Life filming som riktade sig till den personal (stödassistenter och stödpedagoger) som skulle arbeta med metoden på daglig verksamhet eller gruppboende. Utbildningen bestod av två halvdagar. Efter utbildningen skapades mindre projektgrupper i de tre verksamheter som skulle vara med. De dagliga verksamheterna började filma ganska så snabbt efter utbildningen, men en av dem påverkades av att verksamheten skulle byta lokal. Den verksamheten påverkades också av att en av stödassistenterna bytte jobb, vilket ledde till att den personal som var kvar behövde arbeta ensam med projektet.

När projektet startade trodde man att det skulle pågå i cirka tio månader till oktober 2022. Men på grund av oklarheter kring hanteringen av personuppgift kom det att förlängas och pågå i två år, till december 2023. Frågan om hur personuppgifter skulle hanteras kom upp som en fråga ganska tidigt i projektet och i den första tidsplaneringen trodde man att det skulle klaras av redan under våren 2022. Men det visade sig vara en svårare fråga än man hade trott.

Eftersom projektet drog ut på tiden kom det att påverkas av den stora omorganisation som genomfördes av alla förvaltningar som har hand om den fysiska miljön vid årsskiftet 2022–2023. Omorganisationen innebar att trafikkontoret kom att inkorporeras i en ny större organisation, stadsmiljöförvaltningen.

Okklarheterna kring GDPR påverkade deltagarnas möjligheter att medverka med sina personuppgifter och innebar att filmerna skapades med hjälp av foton i stället för med rörliga bilder. Foton användes för att det skulle vara lättare att redigera eventuella personuppgifter som hamnade på bild än om deltagarna hade filmat.

Personalen vid det gruppboende som skulle ha varit med i projektet hade mycket erfarenhet av att filma, så när filmningen begränsades, bestämde de sig för att hoppa av. Motiveringen till det var att de inte var beredda på att behöva följa en mall eller ett formulär eftersom de sedan tidigare hade positiva erfarenheter av att låta brukarna synas, höras och vara delaktiga i filmskapandet. De menade att en viktig del av filmskapandet handlar om att tillåtas improvisera och ha möjlighet att fånga det som sker i ögonblicket, vilket är en kvalitet som skulle gå förlorad om de tvingades filma utifrån de restriktioner som gällde för Life filming-projektet.

Brukarna på det här boendet hade varit med både bakom och framför kameran tidigare, vilket minskade deras motivation att medverka⁹. Detta innebar att det endast var en daglig verksamhet som arbetade aktivt med projektet under hela

---

⁸ FoU i Väst är en enhet vid Göteborgsregionen som ägnar sig åt praktisknära forskning och utveckling inom välfärdsområdet. Göteborgsregionen är ett kommunalförbund för Göteborgs Stad och 12 kranskommuner.

⁹ Här är ett exempel på film som de boende har varit med och gjort:
<https://www.youtube.com/watch?v=KVmeSCHkfhY>

projekttiden. Den dagliga verksamhet som flyttade under projekttiden fick pausa sin medverkan under en period, men kom igång senare.

Parallellt med det arbete som pågick med filmerna, träffades arbetsgruppen kontinuerligt under hela projekttiden. Gruppen var relativt konstant. De förändringar som ägde rum var att en enhetschef bytte tjänst under projekttiden och ersattes av den nya chefen. Dessutom tillkom en ny person med ansvar för frågor rörande stadsmiljö inom funktionsstödsförvaltningen under 2023. För övrigt var gruppen densamma under hela projekttiden. Mycket kraft har lagts på att komma fram till hur de skulle arbeta i enlighet med GDPR med många möten med dataskyddsansvariga och författandet av en konsekvensanalys till dataskyddsombuden i Göteborgs Stad.

Personalen från trafikkontoret/stadsmiljöförvaltningen gav deltagare i projektet i uppdrag att studera tillfälliga platser som skapades under sommarhalvåret¹⁰. Sommaren 2022 var det Brahegatan i Gamlestaden och sommaren 2023 var det flera platser, bland annat en på Stigbergstorget.

Under projektets gång har projektledaren och representanter från trafikkontoret besökt de verksamheter som ingick i projektet för att informera om projektets syfte eller för att få se deltagarnas filmer. Några viktiga händelser under projektets gång var:

- Ett dialogmöte med filmvisning där deltagare, arbetsgrupp och styrgrupp möttes (november 2022)
- En lathund för filmning på daglig verksamhet skapades (april 2023)
- En konsekvensanalys utifrån GDPR påbörjades (våren 2023)
- Ett avslutningsseminarium där alla involverade i projektet och även externa personer bjöds in, den 6 december 2023

Observation av ett projekttillfälle

Jag besökte en av de dagliga verksamheterna för att studera hur de arbetade med Life filming i ett tidigt skede av projektet. Vid den här tidpunkten hade den här gruppen arbetat med projektet i drygt två månader. Jag kallar personalen för Lisa och Eva och deltagarna för Peter, Nina och Denise. Den här dagen var tre av fem deltagare på plats¹¹. Jag höll mig mest i bakgrunden och antecknade på min dator. Gruppen började med att titta på filmer och foton som de hade tagit på Brahegatan. Nina och Denise hade varit ute själva och tagit bilderna dagen innan. Det rädde en positiv stämning under hela träffen.

Lisa: Det är nog den blåsiga gatan i Göteborg

Peter läser på den skylt som beskriver att gatan har gjorts om till en sommargångata. Sen läser Nina texten om den bakomliggande tanken med gatan. När de kommer till svåra begrepp, som ”mellanmänniska värden” och ”hållbar mobilitet”, hjälper personalen till med att förklara.

Denise påpekar att den här typen av gator även finns i Helsingborg. Nina visar sen ett foto som hon tagit på övergångsstället vid spårvagnshållplatsen.

---

¹⁰ <https://goteborg.se/wps/portal/start/goteborg-vaxer/aktiviteter-och-forelasningar/ta-plats>

¹¹ Alla namn är påhittade.

Nina: Det är svårt att hinna över när det blir grönt... Det är inte okej att det är så. Jag vill ta det här kortet för att det ska bli en förändring.

Lisa: Det är vi överens om att vi tycker är jätteviktigt.

Nina: Det är för kort intervall på ljuset. Och det är likadant vilket ställe man än går ifrån.

Denise: Barn kan bli påkörda... och vuxna också.

Lisa: Vad tänkte ni här då?" (Pekar på en bild som skildrar ett markerat gångstråk).

Nina: Gatan är bucklig om man kommer med rullator.

Denise: Eller om man har en rullstol.

Nina: Då kan man falla pladask.

De bläddrar fram till nästa bild som föreställer spårvagnshållplatsen. Nina beskriver farorna där, till exempel att det kan komma elsparkcyklar i full fart.

Nästa bild föreställer en sittplats/scen i trä som har placerats där tillfälligt. Lisa frågar gruppen vad de tycker om den.

Denise: Det är kul att människor kommer och sitter på den.

De pratar lite om konstgräset som har lagts ut på sommar-gågatan. Deltagarna tror att gräset kanske är till för att barn ska kunna spela fotboll på den ytan.

Sen frågar Lisa om de ska göra en film av det material de har. Alla deltagare är med på det. Jag lägger märke till att Peter inte säger så mycket utan mest håller sig i bakgrunden.

Bilden föreställer en tillfällig sommar-gågata med förbud för biltrafik. I förgrunden syns en trämodul som kan användas för att sitta på. I bakgrunden syns träd och konstgräs som har placerats på gatan för att skapa grönska.

Nina och Denise väljer ut några bilder som de tycker ska vara med i filmen. Denise vänder sig sen till Peter och frågar vad han tycker. Han väljer en bild som är lite ljusare än de andra (bättre bildkvalitet) och pekar ut ytterligare några bilder som han tycker ska vara med.

Eva påpekar att det blir en lång film om de ska ha med alla de bilder som de har valt ut, men säger också att de kan korta ner den sedan. Hon stöttar deltagarna i de olika steg som krävs för att göra film. Jag lägger märke till att det är deltagarna som väljer bilderna och att det kan bli fel ibland, men deltagarna klarar av det utan att bli frustrerade på sig själva eller varandra. Personalen guidar deltagarna i att göra rätt, som i följande citat.

Lisa: Tycker ni att bilderna kommer i rätt ordning?

Denise: Nej det tycker inte jag.

Lisa: Den där skylten kanske ska komma först... men vad händer här?

De upptäcker att det har råkat komma med några foton som inte alls hör till filmen om Brahegatan, utan visar bilder på broderier och annat textilt material. Det är bilder som en deltagare som inte är med den här dagen, har tagit. De skrattar gott åt att det blev lite tokigt.

Lisa sätter sig bredvid Peter för att han ska bli mer aktiv. Denise visar hur man flyttar på bilderna för att få rätt ordningsföljd i filmen. Sen pratar de om hur man kan förlänga tiden för en bild, där gruppen diskuterar sig fram till en lösning gemensamt. Jag noterar att deltagarna kan ha olika åsikter om vilka bilder som ska tas med i filmen men att de lätt kommer överens.

Nästa steg i processen är att lägga till en berättarröst. Någon av deltagarna säger att Nina ska prata, vilket hon tackar ja till. Denise visar var hon ska trycka någonstans för att välja bakgrundsljud. De lyssnar på olika bakgrundsljud och skrattar till när det kommer något ljud som låter roligt.

Nina testar vad hon ska säga till bilden på övergångsstället och Lisa skriver ner ett manus som bygger på vad Nina just har sagt. Sen spelar Nina in sin röst.

När tiden börjar närma sig sitt slut berättar jag att jag kommer att komma tillbaka efter sommaren och att jag gärna vill intervjua dom då en och en. Denise säger att hon är för blyg för det, men Nina vill gärna bli intervjuad och säger att SVT gärna får komma också.

Bilden visar några barn som går över ett övergångsställe. Deltagarna i projektet upplevde att tiden för att gå över är för kort, vilket skapar stress.

Styrgruppens perspektiv

Initiativtagarna till projektet lyfte fram att de ville genomföra ett arbete över organisationsgränserna och att frågorna kring delaktighet och tillgänglighet var ett bra ämne att samverka kring. De ville verka för en ökad samverkan mellan förvaltningar som jobbar med välfärdsfrågor och stadsutveckling.

Jag var xx-direktör för Göteborgs Stad när det här initierades och det som föranledde det här var ju (...) att staden behöver jobba från delar till helhet. Vi behöver hitta mer

samverkan mellan välfärd och stadsutvecklande förvaltningar... och då såg vi att tillgänglighet och andra frågor var sådant som vi kunde jobba över gränserna med... det var så tanken initierades.

De tyckte att målgruppen som skulle involveras i det här projektet borde lyftas fram, för att de lätt hamnar i skuggan i stadsplaneringen. En av dem tog upp att samverkan mellan förvaltningarna var ännu viktigare nu när Göteborg har satsat på att skapa stora fackförvaltningar¹². En av dem motiverade projektet med en önskan om att ”göra skillnad på riktigt”. Valet att satsa på just Life filming kom sig främst av att projektledaren var känd sedan tidigare och att hon hade inspirerat dem att välja den metoden. De hoppades kunna bidra till att målgruppens röster kom fram och att det faktum att trafikkontoret var en av projektägarna skulle kunna underlätta för fortsatt implementering av kunskaper från projektet. En av dem var förundrad över att GDPR hade blivit ett så stort hinder i projektet.

Arbetsgruppens och projektledarens perspektiv

Tidigt i projektet

I början av projektet var förväntningarna mycket positiva. Arbetsgruppen och projektledaren förväntade sig att projektet skulle leda till fortsatt samverkan mellan organisationerna och att de skulle få fram tydliga bilder av olika trafiksituationer. Det främsta motivet till att genomföra projektet var att öka målgruppens självständighet och delaktighet genom att skapa ett samhälle där alla kan röra sig fritt. Projektledare och arbetsgruppen tyckte att gruppen med intellektuell funktionsnedsättning (IF) var viktig att synliggöra för att den sällan lyfts fram, men ville samtidigt betona att det är stora variationer inom gruppen med IF.

Jag tror inte att någon målgrupp *inte* skulle kunna vara med, däremot behöver arbetssättet se olika ut. De som ligger på låg intellektuell nivå kommunicerar på flera andra sätt och gör man observationer kring hur de upplever utifrån sina känslor kan man få fram mycket där också. Personer med autism har givetvis också en plats i det här. De behöver ha tydlighet och struktur och staden kanske inte är inkluderande på det sättet.

Arbetsgruppen förväntade sig att projektet skulle bidra till ett lärande och att målgruppen skulle bli inkluderad i ett projekt som kunde bidra till förändringar på riktigt. Arbetsgruppen motiverade användningen av film med att filmer underlättar för målgruppen att kommunicera sina perspektiv och även öka förståelsen för personer med IF. Filmer är konkreta och når in på ett annat sätt än ord. De lärdomar arbetsgruppen förväntade sig från projektet handlade om att få ta del av målgruppens perspektiv på världen, lära sig mer om GDPR och vilka organisatoriska hinder som finns för ett sådant här projekt.

---

¹² Göteborgs Stad var tidigare indelad i stadsdelsförvaltningar som utgick utifrån närhetsprincipen och lokal demokrati, vilket innebar att beslut om vård, skola och omsorg fattades på lokal nivå. Från januari 2021 blev förvaltningen för funktionsstöd en egen fackförvaltning. De ”hårda” fackförvaltningarna som exempelvis trafikkontoret och fastighetskontoret med flera har dock alltid varit egna fackförvaltningar.

Jag tycker att det ska bli så spännande att få låna deras ögon. De träffar vi inte på så mycket och jag förväntar mig att jag ska få mer förståelse för hur dom fungerar i stadsmiljön och vad dom tycker är problematiskt. Jag tror också att jag kan använda det för att förstå andra grupper. Jag jobbar ju med vårt tillgänglighetsprogram, men vi har också mål i det åldersvänliga.

Dessutom ville projektledaren och arbetsgruppen lära sig mer om när det kan vara lämpligt att använda film och inte. De tankar som fanns kring implementeringen av lärdomar från projektet kretsade kring hur de skulle kunna använda sig av Life filming i trafikkontorets processer. Representanterna från den förvaltningen pratade om att filmerna skulle kunna användas som ett utbildningsinslag, till exempel som en del av de insiktsövningar som görs för att förstå hur det upplevs att förflytta sig med funktionsnedsättningar av olika slag.

Vi har insiktsövningar i arbetet... Handläggare på trafikkontoret får erbjudande att testa under en halv dag att försöka köra rullstol på gatsten och gå med glasögon som gör världen suddig. I den bästa av världar skulle vi kunna få en eller flera filmer som ger en sån inblick också. Det ger en annan sorts insikt. Det skulle kunna vara ett komplement, under förutsättning att GDPR ger sin välsignelse till de här filmerna.

De tog upp att det var viktigt att utgå från konkreta platser för att det underlättade översättningen av synpunkter från förståelsekunskap till fysisk förändring. En av dem tog upp att de får in många hundra synpunkter på sådant som invånarna vill få åtgärdat och att det kunde vara svårt att prioritera bland dessa. De behövde ta reda på hur denna sällning gjordes idag och identifiera de interna processer där det skulle kunna vara lämpligt att använda Life filming som verktyg.

Några tankar efter ett år (våren 2023)

Chefen som var ansvarig för en av de dagliga verksamheterna skulle sluta så jag passade på att intervjua henne innan hon gjorde det. Hon upplevde att projektet hade genererat positiva bieffekter som de inte hade förväntat sig från början. Projektet hade nått ut till personal utanför den dagliga verksamheten, vilket hade upplevts som positivt.

Hennes intryck var att personalen som hade lärt sig använda Life filming hade ökat sin digitala kompetens, vilket hon såg som viktigt inför framtiden. På frågan om hur hon hade gjort för att implementera kunskaper från projektet i den egna förvaltningen berättade hon att hon hade haft en stående punkt om projektet på deras ledningsgruppsmöten.

I ett avstämningssamtal med projektledaren i maj månad fick jag reda på att de dataskyddsansvariga i de tre förvaltningar som var involverade i projektet höll på att färdigställa en konsekvensbeskrivning med inriktning på filmning med personuppgifter. Den skulle sen skickas till kommunens dataskyddsombud¹³ som skulle ge projektet en rekommendation utifrån GDPR. Den rekommendationen skulle sen avgöra hur de kunde gå vidare med filmningar med eller utan personuppgifter.

---

¹³ I Göteborgs Stad är ansvaret uppdelat så att varje förvaltning har en dataskyddsansvarig, men att dataskyddsombuden (som lagen kräver) finns i en central förvaltning som heter intraservice.

I slutet av projektet (hösten 2023)

I slutet av projektet genomfördes nya intervjuer och fokusgrupper med arbetsgruppen och projektledaren. För att få tydligare bilder av hur de resonerade i stadsmiljöförvaltningen respektive funktionsstödsförvaltningen genomfördes separata intervjuer/fokusgrupper med deltagare från respektive förvaltning. Det informanterna tog upp i det här skedet handlade om att projektet bidragit till ökad samverkan. De upplevde att de hade lärt sig mer om varandras förvaltningar. Representanterna från funktionsstödsförvaltningen hade till exempel lärt sig att man kan lämna in synpunkter på staden till stadsmiljöförvaltningen. De trodde att projektet kunde bidra till generella lärdomar om gruppen med IF och att projektet hade bidragit till en känsla av delaktighet bland deltagarna. De tyckte att det hade varit roligt att ta del av den glädje som fanns bland deltagarna som hade gjort filmerna.

Att målgruppen hade presenterat sina filmer för externa parter och fått bekräftelse på sitt arbete under projektets gång lyftes fram som en framgångsfaktor. De såg även följeforskningen som en viktig del av projektet för att lärdomarna skulle kunna spridas till andra. Representanterna från stadsmiljöförvaltningen upplevde att de hade lärt sig mer om målgruppens perspektiv genom att se på deras filmer. Ett exempel på det var förståelsen för att information i form av skyltar och symboler kunde tolkas på många olika sätt.

Jag förstod att dom behöver annan information än allmänheten rent generellt. Till exempel vid den tillfälliga plats som skapats vid Stigbergstorget så förstod dom inte att ett cykelställ var ett cykelställ.

De som representerade funktionsstödsförvaltningen tog upp att projektet bidragit till ökad digital kompetens vilket de lyfte fram som viktigt i framtiden.

Ökad kompetens om användning av digitala verktyg är viktigt... det är framtiden. Deltagarna som går på daglig verksamhet kommer att kunna välja mer fritt framöver och de är uppvuxna med digitala verktyg. Vi som personal måste hänga med i det för att verksamheterna ska vara relevanta.

Arbetsgruppen ansåg, precis som i början av projektet, att film är en överlägsen metod för att skapa förståelse och sprida information om målgruppens perspektiv.

Ja då definitivt, för det var ju precis det som hände för dom som var och såg den här filmsnutten. Nej, men åh var det så? ...tror att man får en mer känsla och... det blir mer subjektivt, att... det blir en människa man ser i en viss situation.

När intervjuerna genomfördes i oktober 2023 handlade de negativa synpunkterna fortfarande om GDPR och oklarheter kring hur man kan hantera olika lagar och regler, till exempel kravet på sekretess för personer som har en insats enligt LSS och intentionerna med LSS att brukare ska kunna leva ett liv som alla andra. Några tyckte att projektet hade fått för lite hjälp från ansvariga för hantering av dataskyddsförordningen. De menade dock att det inte var något särskilt för det här projektet utan att det var ett problem även i andra sammanhang. De tyckte att det var synd att deltagarna som gjorde filmerna inte fick lov att medverka själva med bild eller röst på grund av regelverket.

Inför framtiden hade de förslag på att man kunde skapa en checklista för arbetet med Life filming, att utveckla en app och att använda bildstöd för att underlätta arbetet med metoden för grupper med IF. En person hoppades att den dagliga verksamhet som hade arbetat mycket med Life filming skulle kunna ha ett filmteam som övriga förvaltningar kunde lägga beställningar till vid behov.

Vi undersökte om vi skulle kunna lägga ut ett uppdrag från oss till NN (daglig verksamhet) till exempel, men personalen trodde inte att det gick, för det finns inte någon rutin för hur dom ska ta emot externa uppdrag.

De förväntningar som fanns i början kring hur kunskaper från projektet skulle kunna implementeras i trafikkontorets/stadsmiljöförvaltningens processer, hade inte infriats på grund av att de som representerade den förvaltningen inte hade kunnat sprida filmerna på det sätt som de hade hoppats på.

Projektledaren som intervjuades i slutet av projektet upplevde att projektet hade gett positiva effekter trots att GDPR hade vilat som en skugga över det. De hade behövt förhålla sig till det och arbetat lösningsfokuserat. De positiva effekter som hon pekade på var att det trots allt hade fungerat att filma utan att använda personuppgifter och att deltagarna hade vuxit mycket av att använda Life filming. Hon upplevde även att projektet hade bidragit till ökad samverkan mellan förvaltningarna och att det hade varit god sammanhållning i arbetsgruppen. Hon menade att projektet hade bidragit till att bygga broar mellan stadsmiljöförvaltningen och funktionsstödsförvaltningen. En lärdom var att det är bra att involvera flera verksamheter i ett projekt för att det kan hända saker under projektets gång som gör att någon verksamhet behöver avbryta sin medverkan. I framtiden skulle hennes förvaltning kunna bistå med metodstöd om Life filming och även utlåning av Ipad.

I mitten av november fattade de direktörer som representerade de tre förvaltningarna som startade det här projektet ett beslut om att fortsätta samverka med hjälp av Life filming. Beslutet innebar att metoden kommer att kunna användas inom ramen för ordinarie verksamhet under förutsättning att filmerna görs utan personuppgifter (se citat nedan från 2023-11-15).

Beslut om att fortsätta arbeta med metoden Life filming och att brukare inom daglig verksamhet eller boende, med stöd av personal, filmar utan personuppgifter. Stadsmiljö ger uppdrag till funktionsstödsförvaltningen om olika teman som de vill ha brukarnas syn och kunskap kring. Funktionsstödsförvaltningen kan även föreslå teman för stadsmiljö och efter gemensam diskussion så bestäms temat. Både funktionsstödsförvaltningen och stadsmiljöförvaltningen får tillgång till filmerna och filmerna kan förvaras inom båda förvaltningarna.

Stödpedagogers och stödassistenters perspektiv

De stödpedagoger och stödassistenter som varit med i projektet intervjuades när de hade arbetat med Life filming i cirka ett år.

Förutsättningar

Personalen upplevde att de hade fått tillräckliga kunskaper om filmning innan de startade och att de hade lärt sig metoden samtidigt som de lärde ut den till

deltagarna. På en daglig verksamhet arbetade personalen ensam med projektet vilket försvårade arbetet. Det var svårt att ha en grupp själv på grund av att behovet av stöd varierade mycket inom gruppen. På den andra dagliga verksamheten var de två personal som arbetade tillsammans med deltagarna. Dessutom hade de fått utökade resurser för projektet, vilket gjorde att de kunde åka ut på stan och filma. I den här verksamheten var deltagarna också lite mer självständiga, vilket underlättade arbetet med Life filming.

Erfarenheter från den dagliga verksamhet som flyttade

På den dagliga verksamhet som skulle flytta under projekttiden kom arbetet med Life filming att behöva pausas under en period. Men när de kom igång igen, upplevde personalen att deltagarna tyckte det var roligt att hålla på med film och att de utvecklade sin självständighet. Förutom att lära sig filma och redigera film hade personalen lagt märke till att deltagarna hade blivit modigare i att våga trycka på knapparna på surfplattan jämfört med i början. De hade även lärt sig att sortera bland bilder och välja ut vilken bild de ville spara, vilket var kunskap som de kunde ta med sig till andra aktiviteter på samma dagliga verksamhet. En av deltagarna hade lärt sig använda kalendern på sin mobil under den här perioden, vilket personalen trodde kunde vara en effekt av att hen hade blivit mer van vid att använda digitala verktyg. Personalen tänkte fortsätta låta deltagarna jobba med film och uppmuntra dem att använda sina egna mobiler för att lära sig de funktioner som finns där.

Dom kommer jobba vidare med film. Framför allt kommer jag ju... uppmuntra till att dom... börjar jobba med sina egna mobiler som det är. Det är där den här tekniken finns.

Upplägget

I den verksamhet som hade jobbat längst med projektet arbetade personalen strukturerat med att först göra upp en plan för projektet. De utgick från begrepp som delaktighet, jämlikhet och tillgänglighet och hade pratat mycket med gruppen om abstrakta ord som kan vara svåra att förstå. Exempelvis hade de pratat om vad ”universella rum” var för något. När jag ställde frågan om de hade utgått från begreppet mobilitet förstod jag att de inte hade gjort det.

De hade valt ut deltagare till projektet utifrån vilka som var där den dag i veckan då de skulle ägna sig åt projektet och även utifrån att gruppen skulle bestå av personer med varierande förmågor. De såg mångfalden som en styrka. Deltagarna hade också valts ut för att de tillhörde den grupp som hade ägnat sig åt fotografering tidigare.

I början var det inte bestämt hur de skulle genomföra projektet, men efter ett tag hittade de en struktur för det där de ägnade sig åt att vara ute och filma utanför lokalen varannan vecka och att vara i lokalen och redigera varannan vecka. I början av projektet, våren 2022, var det oklart hur de fick lov att filma på grund av GDPR. För att det inte skulle stoppa dem, fortsatte de ändå att filma, men utan att ha med personer på bild.

Vi bestämde oss från början. Ok, nu är det så och vi kan inte göra nåt åt det. Det har varit så mycket annat positivt och det här lärandet. Det var jättespännande att lära sig

Life filming och jobba med paddorna och hitta musik och ljudeffekter och lära sig att skriva och... och vi valde att inte hänga upp oss på det.

Senare tog personalen även fram en lathund för filmningen för att underlätta för dem och för deltagarna (se bilaga 1). Den plats som de fokuserade på i början av projektet under sommaren 2022, var sommargågatan utanför lokalen (Brahegatan). Under hösten som följde gick de vidare med att undersöka andra platser och inriktade sig på platser inomhus för att inte vara beroende av vädret. För att skapa en delaktighet kring valet av platser hade de haft en brainstorming ihop med deltagarna om vilka platser de ville utforska. De platser som sen valdes ut var Centralstationen, NN (varuhus) och Nordstan.

Vi har hela tiden tagit gemensamma beslut. Det här har gett oss mersmak (...) och då var vi jättetrötta på Brahegatan och vi väljer ställen i Göteborg. Nu är det vinter och det är kallt och vi satsar på ställen inomhus. Och vi gjorde en brainstorming och det kom upp förslag om Nordstan, Centralen. Det kom upp önskemål om NN (varuhus). (...) Vi har åkt till de här tre ställena och undersökt. Hur är tillgängligheten? Kan man navigera på stället? Kan man hitta till toaletter? Hur betalar man för att gå på toaletten? Finns det personal att fråga...? Är det tillgängligt för alla? Om man inte kan läsa till exempel? Kan du hitta...?

De hade valt ut det specifika varuhuset för att en av deltagarna upplevde miljön som trevlig och att personalen hade ett gott bemötande där. När gruppen hade åkt dit för att fotografera upplevde även de andra att miljön var tillgänglig och inbjudande. De såg sig som ett undersökande filmteam när de var ute på stan och undersökte upplevelsen av tillgängligheten på olika platser.

Projektets bidrag och lärdomar

Personalen menade att projektet bidragit till att deltagarna hade lärt sig filma och redigera. Utvecklingen varierade inom gruppen men alla hade lärt sig filma utifrån sina förutsättningar. På det ställe där de hade arbetat med Life filming sedan våren 2022 hade de hunnit längre med projektet och sett fler effekter av det, jämfört med i den verksamhet som hade flyttat mitt i projektet. De upplevde att Life filming hade fått deltagarna att växa som människor och våga ta plats på ett sätt som de inte hade sett innan.

Det steppas upp flera trappsteg i självkänsla och självförtroende och det blir ett samarbete.

De upplevde att deltagarna hade blivit mer självständiga efter ett tag. Från att de som personal hade ägnat tid åt att lära ut hur de skulle filma till var och en i början, arbetade de självständigt med att filma och redigera efter ett tag. De påpekade att de som personal inte var bäst på att redigera film eller hantera digitala verktyg, utan att en av deltagarna kunde mer om det.

Personal: Jag är inget tekniskt geni, men jag är inte helt tappad... men vi har ju deltagare som tar över och vet.

Intervjuare: Vad händer då när de är duktigare än er?

Personal: Det händer inget för mig.

Intervjuare: Men vad händer med dom?

Personal: Det är klart att de blir stolta då.

Den personal som intervjuades berättade att en av deltagarna hade hjälpt personalen med hur de skulle mejla över filmerna till Trafikkontoret, vilket inte hade varit helt lätt på grund av olika datasystem. De upplevde även att gruppen hade stärkts genom att de jobbade mycket tillsammans. De såg att deltagarna hjälpte varandra, bidrog med sina olika styrkor och var måna om att inkludera varandra i gruppen. De lyfte även upp de positiva bieffekter som de hade sett som ett resultat av projektet. Exempel på den utveckling de hade sett var när deltagarna i projektet hade överraskat dem med en julfilm som de hade gjort själva när de hade stor-APT på den dagliga verksamheten vintern 2022. Då hade gruppen som jobbade med Life filming inkluderat de andra i samma verksamhet som inte brukade vara med och filma.

Då fick dom i uppgift att göra en julfilm och då engagerade dom hela gänget här... och det är ju det som är roligt också för då kommer det ringar på vattnet. Alla var med och skådespelade. Och det var en överraskning för oss, vi fick ju inte vara inblandade. Jag fick vara gran. Men jag visste ju inte handlingen eller så här.

De hade även märkt ett ökat självförtroende i att hantera digital teknik som de använde sig av i andra situationer än i projektet. Några av deltagarna skulle även delta som statister i en film som skulle produceras av professionella filmare.

Vi har två i gänget som gärna hade varit med på filmerna och pratat på filmerna. Men det har ju inte funkat på grund av GDPR. Dom kommer nu att vara med som statister i filminspelningar här under våren.

Uppmärksamhet utifrån

En faktor som lyftes fram som betydelsefull var uppmärksamheten utifrån. Det faktum att de ingick i ett projekt där det fanns externa parter som ville se och lyssna på vad deltagarna hade för synpunkter, var en viktig faktor. De tog upp mötet med representanter för styrgruppen och arbetsgruppen i slutet av november 2022 som ett exempel på det. Vid det tillfället hade gruppen fått visa en film som de hade skapat utifrån Brahegatan som sommargågata. Det hade varit nervöst att prata om filmen med chefer och tjänstepersoner som de inte kände sedan tidigare och de hade ägnat mycket tid åt att förbereda den träffen. Efteråt kände deltagarna sig stolta över att de hade vågat och firade det med att gå ut och äta lunch på restaurang. Deltagarna hade också pratat om att de som bjöd in till mötet hade pratat ovanför deras huvuden, med ord som de inte förstod, apropå frågan om delaktighet.

Det pratade vi mycket om efteråt. Gänget fattade ingenting om vad dom pratade om. Så där var ju, det gänget som har så goda intentioner, dom har nåt att lära där. För man måste vara medveten om hur man pratar och hur man inkluderar... för det får inte bara ligga på en abstrakt intellektuell nivå. Man måste veta hur man möter människor... där människorna är. Det var också en viktig lärdom.

Ett annat exempel på att de hade fått uppmärksamhet från andra, var att deltagarna hade visat film för rehabpersonal i förvaltningen som kom på besök till deras lokal.

Betydelser och innebörd för personalen

Personalen upplevde att projektet hade bidragit till att de själva hade utvecklats genom att de hade lärt sig en hel del om digital teknik, något som de hade upplevt som en utmaning i början.

Det har också varit fantastiskt utvecklande för mig och NN (kollegan) uttrycker sig på samma sätt. Det har påverkat oss allihopa... Att man växer, att man utvecklas och (...)
Jag har jobbat i lite olika verksamheter, men varit här det mesta under två år. Och det här har gett mig en skjuts... för jag märker att jag kan och tycker det är roligt när man utsätts för utmaningar. För det har varit utmaningar för oss allihopa.

En av dem beskrev Life filming som en lekfull metod och att projektet hade blivit mycket bättre än de hade förväntat sig.

Vår målgrupp är lite marginaliserad och kommer sällan till tals, det tycker jag är jättebra att man sätter fokus på det. Och att man hittade en rolig och ... lekfull metod att arbeta med.

De tyckte det kändes meningsfullt att bidra till att synliggöra målgruppen och upplevde att de som personal hade lärt sig mer om stadens olika förvaltningar genom att projektet genomfördes i samverkan. En personal påpekade att hon gärna ville fortsätta samverka framöver. En annan personal hade upptäckt fördelarna med att använda film, till exempel för att ge instruktioner och tänkte använda sig mer av filmmediet för sådana saker i framtiden. De tog också upp att det här projektet låg i linje med behovet av digitala kunskaper inför framtiden.

Deltagarnas perspektiv

Deltagarna berättade att de tyckte att det hade varit roligt och lärorikt att göra ett projekt där man kommer ut och studerar olika miljöer. Intervjupersonerna vid den ena verksamheten sa att det både varit lätt och svårt att lära sig filma.

Intervjuare: Vad tänkte du när du fick frågan om att vara med i det här projektet?

Deltagare: Jag tänkte att det kunde vara roligt.

Intervjuare: Gillar du att hoppa på nya saker?

Deltagare: Jag tycker det är spännande att engagera sig i nya projekt som vi gör tillsammans.

De som hade varit ute mycket på stan och filmat olika miljöer tyckte att det hade varit lärorikt att se på staden på ett nytt sätt, till exempel trafiken och gångvägarna.

Intervjuare: Vad har du lärt dig?

Deltagare: Svårt att säga, tycker att det har gått bra. Det funkar bra.

Intervjuare: Hur känns det då?

Deltagare: Bra. Det är roligt att göra ett projekt... man lär sig väldigt mycket. Det är spännande och nytt att man kommer ut. Ser hur det är i trafiken till exempel. Hur det är på gångvägarna.

I den ena verksamheten upplevde de att de hade kommit varandra närmare i gruppen sen de började med projektet, att de samarbetade bra och lärde av varandra.

Deltagare: Vi har ett bra samarbete. Vi får ju lite hjälp och så också... om jag tycker det är lite svårt så hjälper personalen oss med NN (redigeringsprogrammet) och sånt.

Intervjuare: Kunde du filma och redigera film innan?

Deltagare: Nej, jag hade lite svårigheter med det faktiskt. (...) Vi har en tjej som är fenomenal på det här... hon hjälper till också (...) Det är svårt med emoji och färger och sånt.

De intervjupersoner som hade medverkat vid filmuppvisningar berättade att de kände sig nöjda med att ha klarat av att prata inför så många främmande människor.

Intervjuare: Vad tyckte du om mötet i november...?

Deltagare: Det var lite nervöst, första gången. Men det gick bra ändå, faktiskt (...) Men nu känns det som att man kommit in i det.

En av deltagarna sa att hen ville vara med och påverka och berättade om sånt som hen stör sig på och försökt fånga på film. Det handlade till exempel om sparkcyklar som kör för fort, cyklisterna som kör på gångbanor, övergångsställen som man inte hinner över och skyltar som man inte förstår.

Jag tycker dom ska utveckla och förbättra i stan. Men det här med Västlänken har gjort det så rörigt. Jag tycker, vad ska vi med Västlänken till? (...) Det var bättre förut... det är trafik hit och dit (...) Det är dom här sparkcyklarna som kör och man är rädd för att bli påkörd... de kör fort... jag har aldrig blivit det men man tänker så ibland.

I en av grupperna visade en deltagare sitt schema för dagen med olika bildkort för de aktiviteter som hen skulle vara med på. Gruppen tyckte dock att det saknades en bild för Life filming.

Deltagare 1: Vi har haft samling och sen har vi haft fika på samlingen. Och sen har vi musik idag. (...)

Deltagare 2: Men för Life filming, vi måste ha en bild för det.

Intervjuare: Vad ska det vara för bild för det?

Deltagare 2: Kanske, typ, våran Ipad kanske. Vi kan prata med henne (syftar på stödassistenten) om det. Om vi kan göra nåt sånt.

När jag frågade vad de hade filmat för något, skilde det sig åt mellan verksamheterna. I den grupp som hade arbetat med Life filming under hela projekttiden hade de hunnit filma mer och fokuserat på olika platser i staden. I den andra gruppen hade de fotograferat den absoluta närmiljön och eftersom den verksamheten ligger i ett parkområde hade det blivit blommor och träd. I citatet nedan berättar alla tre deltagare vad de tycker om att filma för någonting.

Deltagare 3: Man får göra kort på allt från blommor och allt som finns här hos oss.

Intervjuare: Vad gillar du att filma?

Deltagare 2: Ute i trädgård lite.

Intervjuare: Vad säger du NN, vad tycker du om att filma?

Deltagare 1: Jag filmar skogen.

Det som var likt mellan de två grupperna var att de hade börjat filma den egna närmiljön som ett första steg, det vill säga den miljö som ligger i direkt anslutning till den dagliga verksamheten. Sen hade en av grupperna gått vidare med att ge sig ut på stan för att titta på olika platser för att det hade funnits förutsättningar för det.

Andra perspektiv och synpunkter på projektet

Utvecklare på stadsmiljöförvaltningen

En intervju genomfördes med en utvecklare på stadsmiljöförvaltningen som arbetar med att skapa temporära platser. Hon berättade att de som regel inte har dialoger med enskilda medborgare i samband med sådana förändringar, utan enbart med organisationer, företag och andra kommunala förvaltningar.

När de efterfrågar synpunkter på en plats får de mycket information som behöver analyseras. Hon menade att det finns ett dilemma i det här arbetet eftersom de inte kan utgå från alla behov och intressen utan måste göra avvägningar. Ibland utvärderas upplevelser av en plats med hjälp av en marknadsanalytiker som genomför intervjuer med boende, besökare och verksamma. De hade även erfarenhet av att studera användningen av en plats med hjälp av observationer. Life filming, menade hon, skulle kunna vara ett komplement till detta.

Hon berättade om det uppdrag som filmteamet hade fått på en av de dagliga verksamheterna, kopplat till ett tillfälligt sommartorg vid Stigbergstorget. Torget hade skapats genom att en parkeringsplats med 18 p-platser hade stängts av. För att markera torgets gränser hade de låtit en konstnär måla marken på drygt trehundra kvadratmeter i glada färger. Torget hade även möblerats med sittmöbler, grönska och cykelställ för att bjuda in förbipasserande att slå sig ner.

Foto: Ulrika Åkerlind

Foto: Ulrika Åkerlind

Utvecklaren hade träffat filmteamet på den här platsen i början av sommaren för att prata om uppdraget. Då var även hennes kollegor med från stadsmiljöförvaltningen som var involverade i Life filming-projektet. Under hösten träffade hon filmteamet i deras lokaler och fick ta del av de filmer och reflektioner som de hade gjort kring platsen.

Hon upplevde att filmerna hade gett henne några nya insikter och att hon blivit stärkt i några tankar som hon hade haft sen tidigare.

Det är ju jätteintressant att få deras syn på saken och saker som vi också kanske har tänkt på, men som... de kanske sätter lite extra ljus på (...) Varför är det så och varför är det så? Och varför har ni ingen offentlig toalett här och alltså saker som kanske egentligen inte ingår i vårt uppdrag och vårt projekt, men som... precis som vem som helst från allmänheten, kanske inte heller reflekterar över.

De cykelställ som hade ställts upp på platsen som inte ser ut som traditionella cykelställ hade tolkats som träningsredskap av gruppen. Hon förstod också att den skylt som informerade om att platsen var ett tillfälligt sommartorg innehöll för mycket information.

Det var... mycket konkreta saker... till exempel att texten på skyltarna var svår att läsa. (...) för att det var mycket text... där hade vi redan funderat på att vi skulle göra en annan typ av skylt (...) Det... var en liten skylt... med väldigt mycket text... det har vi tänkt på själva. 'Vem är det egentligen som stannar och läser på den här skylten?'

Hon berättade att de hade varit på studiebesök i Malmö för att studera hur de hade skapat sina tillfälliga platser och sett att de hade använt mycket större skyltar med mindre text. Det sammanföll med de synpunkter som Life filming-projektet hade bidragit med och inför framtiden ville hon även ha med text i punktskrift för att göra informationen tillgänglig för personer med synnedsättning. Hon hade också förstått att de ovanliga cykelställ behövde förklaras och att det vore bra med handtag på några av sittmöblerna för att göra dem tillgängliga för personer med sämre balans och rörlighet.

Om GDPR i praktiken

Under projekttiden fattade nämnden för funktionsstöd i Göteborgs Stad beslut om att brukare ska få publicera sina personuppgifter såsom namn och bild i samband med sitt skapande i digitala kanaler. Beslutet innebär ett undantag för konst och journalistik. I korthet innebär det att brukare inom daglig verksamhet och aktivitetshus som verkar inom journalistik, konst, litteratur, teater, musik och liknande får publicera sina namn och bilder i digitala kanaler i samband med sitt skapande om de så önskar (Göteborgs Stad, 2023b).

I vanliga fall strider spridning av filmer med personuppgifter (röst eller bild) mot den sekretess som gäller för personer som omfattas av LSS eller socialtjänstlagen. Samverkan mellan förvaltningar komplicerar ansvarsfrågan. Användning av samtycke som lösning för att komma förbi sekretessen ansågs olämpligt i det här fallet eftersom deltagarna i projektet befinner sig i beroendeställning.

De dataskyddsansvariga menade att en del av problematiken i det här projektet hade kunnat undvikas om de hade involverats tidigare. Den konsekvensanalys som de hade påbörjat inom ramen för projektet fullföljdes aldrig då det konstaterades att det saknades tid/resurser att utreda och åtgärda brister och risker när projektet närmade sig sin slutfas. Detta innebär att ingen tog slutgiltig ställning till om det gick att använda Life filming med personuppgifter.

Det verkar göras lite olika tolkningar av var gränserna går för hanteringen av personuppgifter. Halmstad kommun gjorde en film inför valet hösten 2022 där personer i daglig verksamhet medverkar. För att förstå lite mer om hur lagen kan tolkas kontaktade jag dataskyddsombudet i Halmstad för att få reda på hur den kommunen hade resonerat kring GDPR. När det hade gått flera veckor hade hen fortfarande inte fått tag på någon som var ansvarig för den här valfilmen, men hen beskrev sin och förvaltningsjuristens bedömning av det här ärendet i ett mejl. Enligt dem behöver man ställa sig frågor om de personuppgifter som sprids i filmen bryter mot sekretesslagstiftningen (26 kap 1 § OSL, offentlighets- och sekretesslagen). De menade dock att deltagarnas koppling till daglig verksamhet inte avslöjas i den film som finns på deras webbplats, men om den kopplingen skulle kunna göras så ska den informationen betraktas som en känslig uppgift enligt GDPR.

Diskussion

Hur bidrar Life filming till att fånga målgruppens perspektiv på mobilitet i staden?

Universell utformning utgår ifrån att alla människor är olika med olika förutsättningar och behov vilket innebär att produkter, miljöer, program och tjänster i största möjliga utsträckning ska kunna användas av alla, utan behov av anpassning eller specialutformning (MFD, 2023b). Målet att skapa ett samhälle som utgår från den här principen är god men frågan är hur man gör? Ett sätt att bidra till universell utformning är att de som planerar och utformar samhället får ökade kunskaper om de skilda perspektiv och behov som finns i relation till den fysiska miljön.

Det följeforskningsprojekt som beskrivs i den här rapporten kom inte enbart att handla om mobilitet utan mer generellt om hur personer med intellektuell funktionsnedsättning upplevde tillgängligheten i och användbarheten av olika fysiska miljöer. Enligt plan- och bygglagen, PBL 8 kap. 2 § andra stycket och 12 § andra stycket, ska hinder mot tillgänglighet till och användbarhet på allmänna platser alltid tas bort om hindret är enkelt att ta bort.

För personer med intellektuell eller kognitiv funktionsnedsättning handlar de särskilda behoven till stor del om informationstillgänglighet. Denna grupp har behov av att kunna orientera sig med hjälp av skyltar och kontrastmarkeringar samt kunna överblicka en plats (Kirkhorn, 2022). Det är en stor grupp i samhället som tillfälligt eller varaktigt har kognitiva funktionsnedsättningar, till exempel personer som drabbas av utmattning eller demenssjukdom. Deras behov överlappar till stor del med IF-gruppens, vilket innebär att kunskaper från IF-gruppen kan generaliseras till stora delar av befolkningen (Lindahl, 2018).

Följeforskningen av det här Life filming-projektet visar att metoden fungerar bra för att kommunicera målgruppens perspektiv på staden. Filmerna bidrog framför allt till förståelsekunskap, det vill säga till att de som tittade på filmerna fick hjälp med att sätta sig in i målgruppens perspektiv på den fysiska miljön. Personer som representerade stadsmiljöförvaltningen upplevde till exempel att de hade fått nya insikter om hur målgruppen ser och tolkar till exempel skyltar och fysiska objekt som

inte är traditionellt utformade (i det här fallet cykelställ), samt att man kan behöva längre tid på sig för att gå över ett övergångsställe.

Trots att det här projektet hade tydliga ramar för filmningen för att inte innehålla personuppgifter, upplevdes filmerna som meningsfulla. Resultaten från det här projektet liknar det som kommit fram i tidigare projekt där Life filming har använts av olika grupper i samhället (Gustafsson m fl., 2018; Lindahl, 2016).

Vad innebär Life filming för upplevelser av delaktighet bland målgruppen?

Life filming-metoden bidrog till glädje, stolthet, ökad självständighet och självförtroende bland deltagarna i projektet. Genom att själv få välja ut och utforska sina tankar om den fysiska miljön ökar möjligheterna till delaktighet, att få ta plats i samhället. En av intervjupersonerna påpekade att hen gärna ville vara med och påverka utformningen av stadsmiljön. Det är dock oklart om alla som deltog i projektet var medvetna om projektets koppling till stadens utformning. Att deltagarna från en av de dagliga verksamheterna tog plats på scen för att presentera sina filmer bidrog även till ökat självförtroende, vilket är en del av förmågan att ta plats i relation till andra. Att lära sig filma och redigera film ökade också deltagarnas digitala kunskaper, vilket ger ökad möjlighet till digital delaktighet.

Att det, som i det här projektet, fanns en efterfrågan på deltagarnas synpunkter bidrog sannolikt till de positiva upplevelserna av metoden. Filmerna som skapades av projektets deltagare gjordes inte i ett vacuum utan skapades i relation till personer som representerade den organisation som ansvarar för de platser som pekats ut som studieobjekt. Frågan är om liknande upplevelser uppstår om Life filming blir en del av de ordinarie aktiviteterna i daglig verksamhet utan att det finns en yttre beställare. Att projektet genomfördes i samverkan mellan olika förvaltningar verkar ha påverkat både deltagare och personal på ett positivt sätt.

Filmerna kan både ses som ett uttryck för en skapande verksamhet där deltagarna fick möjlighet att skildra sina perspektiv på staden och en metod som bidrar till lärande i andra förvaltningar. Film kan även ses som ett pedagogiskt verktyg eftersom det underlättar för målgruppen att kommunicera sina perspektiv på omvärlden.

Det finns ett talesätt som säger att en bild säger mer än tusen ord. Den visuella bilden ger åskådaren mycket information på kort tid. Det som också talar för användningen av film och bild är att det ligger i tiden. Samtidigt är Life filming en relativt resurskrävande metod. Det finns kanske enklare sätt att skapa delaktighet än att använda sig av film som medel? Dessa frågor bör användare ställa sig i valet mellan olika metoder.

Hur kan kunskaper som skapas med hjälp av Life filming implementeras av de förvaltningar som bygger staden?

I början av projektet fanns det stora förhoppningar bland representanterna från trafikkontoret (idag stadsmiljöförvaltningen) om att kunna använda filmerna i insiktsutbildningar, synpunktshanteringen med mera. Men på grund av de oklarheter som fanns kring sekretess och GDPR, kunde filmerna inte spridas internt i deras organisation som det först var tänkt. Frågan om hur kunskaper från Life filming kan implementeras i stadsmiljöförvaltningens olika informations- och kunskapsprocesser har därför inte kunnat utredas under projektiden. I slutet av projektet fattades det dock ett beslut om fortsatt samverkan kring Life filming mellan de tre förvaltningarna, vilket innebär att metoden kan fortsätta användas när projektet går över i ordinarie verksamhet. Frågan om rätten att sprida information från Life filming-projekt har inte utretts.

Vilka svårigheter och möjligheter är förknippade med Life filming som verktyg för dialog med målgruppen?

De fördelar som finns med Life filming som verktyg för dialog med målgruppen har lyfts fram i texten ovan. Den viktigaste aspekten handlar om att filmmediet är ett konkret verktyg vilket underlättar för målgruppen att ge sitt perspektiv på omvärlden. Metoden kan i princip användas för att skildra vad som helst, inte bara hur målgruppen ser på staden. I ett tidigare projekt med Life filming framkom det att de tjänstepersoner som arbetade med stadsmiljö ansåg att filmer, jämfört med foton, bidrog till en annan typ av förståelse för hur personer i olika målgrupper interagerade med en specifik miljö (Lindahl, 2016). Men i det projekt som beskrivs i den här rapporten fick deltagarna inte filma på grund av risken för att personuppgifter skulle råka komma med på bild. Istället togs stillbilder som sen sattes ihop till film. Detta innebär att skildringen av de dynamiska förlopp som finns i människans samspel med miljön går förlorade och att filmerna tappar visst informationsvärde. Detta föranleder oss också att ställa frågan om var gränserna går för metoden Life filming. När går metoden över till att bli ”photo voice” som är en snarlik metod för att göra människors röster hörda?

Om personer rekryteras via civilsamhället skulle Life filming kunna användas utan att omfattas av den sekretess som omfattar personer med LSS eller socialtjänsten. Men frågan är om kommunerna har råd att lägga tid på att skapa den typen av dialoger inom ramen för sin ordinarie verksamhet?

Ytterligare en fråga handlar om var gränserna går för olika lagar och vilken lag som är över- och underordnad i hanteringen av de filmer som skapas av brukare i en LSS-verksamhet. Det finns ett tydligt dilemma mellan GDPR och LSS. LSS är en rättighetslag, som ska ge brukare rätten att få leva som alla andra i samhället. Funktionshinderspolitiken bygger på att alla människor har lika värde och rättigheter, oavsett funktionsförmåga. Dess främsta mål är att skapa ett samhälle där personer med funktionsnedsättning kan leva självständigt och delta fullt ut i samhället. När den möjligheten begränsas av GDPR (för att personerna eller deras gode män inte tillåts skriva på ett samtycke) kan man fråga sig vad som bör

prioriteras. Den frågan skulle kunna vara intressant att undersöka för någon juridikstudent.

I skrivande stund finns det ett beslut om fortsatt samverkan och användning av Life filming. Frågan är om målgruppen även skulle kunna få medverka med röst och bild i framtiden utifrån det direktiv som finns kring journalistisk och skapande verksamhet i Göteborgs Stad? Var går gränserna för det? Det är en nackdel om filmerna inte får lov att spridas, eftersom det innebär att lärdomar från filmerna inte kan spridas digitalt, till alla berörda parter och i de sammanhang som kunskaperna behövs.

Sammanfattande konklusioner

- Life filming bidrar till en upplevelse av ökad delaktighet, självförtroende och gruppsammanhållning bland personer på daglig verksamhet som lärt sig metoden.
- Metoden bidrar till positiva bieffekter genom den bekräftelse deltagarna får när de visar sina filmer.
- Film underlättar för målgruppen att kommunicera sina perspektiv genom att det är ett konkret verktyg som inte ställer stora krav på verbal förmåga.
- Life filming bidrar även till ökad digital delaktighet bland deltagare och personal.
- Upplevelserna av Life filming kan även vara en effekt av att filmerna producerades inom ramen för ett projekt och den extra uppmärksamhet som ett projekt ger.
- Tjänstepersoner som arbetar med fysisk miljö fick ökade insikter om målgruppens perspektiv via Life filming.
- Det är lättare att använda metoden inom ramen för en förvaltning (på grund av GDPR) än i samverkan mellan flera.
- Olika kommuner verkar göra olika tolkningar av GDPR i fråga om hur personuppgifter som kan kopplas till personer i daglig verksamhet får lov att spridas.

Referenser

- Andersson, A. (2013). *Tillgänglighet i offentliga utemiljöer, tillträde för alla – En fallstudie från Helsingborgs stad*. Examensarbete 15 hp. Landskapsingenjörsprogrammet. Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU.
- European Commission (2014). *A City for Everyone*. Directorate-General for Justice, Access City Award 2014 – European cities responding to the accessibility needs of ALL citizens, PublicationsOffice. <https://data.europa.eu/doi/10.2838/53461> (hämtad 2023-12-19)
- Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 2, 105-12.
- Gustafsson, S., Falk, C., Tillman, S., Holtz, L., & Lindahl, L. (2018). Life Filming as a Means of Participatory Approach together with Older Community-Dwelling Persons regarding their Local Environment. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 25 (05), 1-11.
- Göteborgs Stad Centrum (2016). *Life filming – äldres och ungas behov och upplevelser i boendemiljön*. Rapport Hälsofrämjande och förebyggande enheten. Malin Hjalmarsson.
- Göteborgs Stad (2021). *Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2020–2026*. <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/84d6a12c-d456-49db-9f12-ee190dd01e39/G%C3%B6teborgs+Stads+program+f%C3%B6r+full+delaktighet+f%C3%B6r+personer+med+funktionsneds%C3%A4tning+2021+-+2026+.pdf?MOD=AJPERES> (hämtad 2023-12-19)
- Göteborgs Stad (2023a). *Det är väl allas stad? Ett samarbete mellan förvaltningen för demokrati och medborgarservice, förvaltningen för funktionsstöd och stadsmiljöförvaltningen*. Arbetsplan, 2023-05-15.
- Göteborgs Stad (2023b). *Publicering av brukares personuppgifter i digitala kanaler*. Tjänsteutlåtande utfärdat 2023-01-24, Diarienummer N161-1061/21.
- Kirkhorn, P. (2022). *Tillgänglighet på allmänna platser för personer med kognitiv funktionsnedsättning*. Grundnivå, G2E, Alnarp, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. <https://stud.epsilon.slu.se/16062/7/kirkhorn-p-20220609.pdf> (hämtad 2023-12-18)
- Lindahl, L., & Schmidtbauer, P. (Red.) (2009). *Färd med förbehåll. En utvärdering av KOLLA-projektets arbete för förbättrad tillgänglighet i kollektivtrafiken*. Rapport 2:2009. Göteborg: FoU i Väst/GR.

- Lindahl, L. (2016). *Kan Life filming vara en metod för ökad delaktighet? Följeforskning av projekt Life filming – Äldres och ungas upplevelser, behov och önskemål i ute- och boendemiljöer*. Göteborg: FoU i Väst/GR.
- Lindahl, L. (2018). *Personer med intellektuell funktionsnedsättning ger sin syn på stadsmiljön. Följeforskning av ett Life filming-projekt i Göteborg*. Göteborg: FoU i Väst, Göteborgsregionen.
- MFD (2023a). *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. <https://www.mfd.se/kunskap/manskliga-rattigheter/fn-konventionen/> (hämtad 2023-12-18)
- MFD (2023b). *Principen om universell utformning*. <https://www.mfd.se/verktyg/lar-om-politikens-mal-och-inriktning/politikens-fyra-arbetsatt/principen-om-universell-utformning/> (hämtad 2023-12-19)
- Sternö, L., & Sjölander, A. (2015). *Life filming. Kultur och folkhälsa: antologi om forskning och praktik*. Bojner Horwitz, E., Hogstedt, C., Wistén, P., & Theorell, T. (Red.). Stockholm: Tolvnitton Förlag.
- SBU (2023) *Evidenskartan*
<https://www.sbu.se/fullpagetableview/html/42947?url=%2Fsv%2Fpublikationer%2Fsbu-kartlagger%2Ffunktionstillstand-och-funktionshinder%2F&name=Funktionstillst%C3%A5nd%20och%20funktionshinder&lang=sv> (hämtad 2023-12-14)
- SFS 2008:567. *Diskrimineringslag (2008:567)*. Arbetsmarknadsdepartementet MRD, Utfärdad: 2008-06-05
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/ (hämtad 2023-12-18)
- Tillman, S. (2014). *Kan social aktivitet med lärande och skapande inslag påverka äldres livstillfredsställelse?* Göteborgs universitet, Psykologiska institutionen.

Life filming

För att få möjlighet att filma i stadsmiljöer på ett dataskyddsenligt sätt har den dagliga verksamheten Handhjort utarbetat en metodik som säkerställer att inga personuppgifter kommer med. Personal och brukare har även delgett de framgångsfaktorer tidigare erfarenheter pekar på. Tillsammans ger det goda tips och råd för att lyckas arbeta med metodiken trots de begränsningar som dataskyddsförordningen innebär.

Innan filmning

Bemanning

Verksamheten bör vara bemannad så att två från personalen har möjlighet att arbeta med Life filmingen. Det behövs för att säkerställa att brukarna får den stöttning de behöver och för att upprätthålla kontinuiteten även om någon är frånvarande.

Utbildning

Det är viktigt att personalen får utbildning inom metodiken för att i sin tur kunna utbilda och handleda brukarna. Att få prioritera den tid det tar för att bli bekväm och kunnig inom tekniken är en framgångsfaktor.

Tid

Det tar tid att lära sig och för att inte tappa kunskap eller motivation är det en god idé att lärandet sker utan något längre uppehåll. Att bestämma en återkommande tid varje vecka hjälper till att få kontinuitet och stabilitet som underlättar lärandet och arbetet

Lustfyllt lärande

Det är viktigt att fokusera på ett lustfyllt lärande. Trots alla förhållningsregler är det viktigt att få vara kreativ och komma med egna idéer och perspektiv. I redigeringsdelen finns möjligheter att förstärka bildspråket med både text, ljud och animeringar.

Under filmning

Ha fokus på att inte filma eller ta kort på människor

Att vara tydlig med att inte filma eller ta kort på några människor; inte sig själv, kompisar eller andra människor som rör sig i de offentliga utemiljöerna. Förstärk gärna budskapet med bildspråk.

Blir det fel – radera med en gång

Om det råkar komma med några personuppgifter på bild eller film är det viktigt att radera dessa foton eller filmer med en gång, alternativt undersöka om det går att blurra eller på annat sätt redigera.

Använd pekverktyg

Om brukarna vill visa på något speciellt kan hen använda pekverktyg för att undvika att använda händerna som i sin tur kan räknas som personuppgifter.

Ta kort i stället för att filma

För att undvika att råka få med personuppgifter i filmerna kan det vara enklare att arbeta med foton. De kan användas i iMovie för att skapa film på samma sätt som filmklipp.

Efter filmning

Redigera innan foton eller film laddas ner i iMovie

Blurra eventuella personuppgifter innan foton eller film laddas ner till videoredigeringsprogrammet. Det kan till exempel handla om att blurra registreringsskyltar på bilar eller använda animeringar i stället för händer.

Redigera bort ljud

Genom att eliminera ljudet i filmredigeringsverktyget kan eventuella personuppgifter i form av röster klippas bort. Det finns många olika ljudfilmer som kan nyttjas i stället för att förstärka budskapet.

Förstärk upplevelser och synpunkter

Tekniken möjliggör att förstärka bildspråket med text, emojis, ljud och animeringar. Att vara kreativ och uttrycka sig med hjälp av andra verktyg ger andra möjligheter än vad de vanliga kontaktvägarna och kanalerna erbjuder.

Dela filmerna i gruppen och reflektera kring metod och resultat

Samarbetet under och genom hela processen är betydelsefullt. Att tillsammans få reflektera kring till exempel hur stadsmiljön fungerar är viktigt och bidrar till ökad delaktighet och kunskap om de demokratiska rättigheterna.

Förankra resultatet och sprid erfarenheterna

Resultaten och synpunkterna som filmerna bidrar till är kunskap som möjliggör ett viktigt lärande inom Göteborgs Stad. Ett lärande som möjliggör att vi bygger en tillgänglig stad för alla.

Bilaga 2. Beställning från Stadsmiljöförvaltningen till den dagliga verksamheten.

Projektet

Beskrivning av åtgärden

Under sommaren 2023 kommer Göteborgs Stad att genomföra en sk Ta Plats-åtgärd på Allmänna vägens östligaste del och del av Stigbergstorget i anslutning till Allmänna vägen. Ta Plats står för en tillfällig omdisponering av ytor på allmän plats i syfte att öka möjligheten till vistelse och promenader. En liknande åtgärd genomfördes sommaren 2022.

Årets åtgärd innebär lite fler och större uteserveringar till befintliga restauranter, caféer och kiosker, ett tillskott av sittplatser för allmänheten, växtlighet i krukor/planteringskärl samt konstnärlig markmålning. Allmänna vägen är tänkt att fungera för blandad användning, shared space, eller någon form av "gångfartsområde". Parkeringen på Stigbergstorget stängs och får ett nytt målat golv och fria sittplatser i form av tre mindre fritt formade gradänger.

I samband med åtgärden har gatans användning omreglerats i minimal utsträckning och möblemanget ska inbjudas till en ändrad användning.

Bakgrund till uppdraget

Staden har få undersökningar och beskrivningar av hur sådana multifunktionella ytor används i praktiken och hur de uppfattas av dem som vistas eller passerar dem. Därför är det av stort intresse att ta del av många människors uppfattning om hur det är på platsen. Vi vill också veta hur platserna används.

Uppdraget:

Att på valfria sätt, tex genom Lifefilming

- Beskriva hur den omgjorda delen av Allmänna vägen resp Stigbergstorget används och uppfattas.
- Det är också av intresse att se varifrån folk kommer till platserna, stannar de eller går de vidare?

Hur ska materialet användas:

- som erfarenhetsåterföring till handläggare och utformare av allmän plats inför kommande års Ta Plats-projekt.
- som erfarenhetsåterföring och utbildning av trafikutformare
- som diskussionsunderlag för samtal om trafikreglering och tillämpning av lagstiftning om gångator/gångfartsområden
- som referensmaterial i utveckling av delaktighetsarbete

Hur sparas materialet:

- Om känsliga personuppgifter finns i materialet
  - materialet sparas i en sekretessbelagd mapp på I:
  - rensas efter 2 år
- Om inga känsliga personuppgifter finns i materialet
  - materialet sparas i en mapp på I:
  - rensas efter 5 år

Bilaga 3: Funktionsstödsförvaltningens beslut om konstnärliga och journalistiska verk

Nedanstående pressmeddelande är hämtat från Göteborgs Stads hemsida den 7 december 2023.

PRESSMEDDELANDE - 16 FEBRUARI 2023 09:38

Brukare får publicera namn och bild vid sin konst och journalistik i digitala kanaler

Nu har nämnden för funktionsstöd beslutat att brukare ska få publicera sina personuppgifter som namn och bild i samband med sitt konstnärliga, litterära och journalistiska skapande i digitala kanaler, som exempelvis sociala medier, poddar och bloggar. Det kan vara ett unikt beslut.

Beslutet innebär att nämnden använder ett undantag för konst och journalistik i dataskyddsförordningen.

- Det kan vara ett unikt beslut. Många kommuner trevar fram i dataskyddsfrågor. Nämnden för funktionsstöd kan vara den första verksamhet i Sverige som prövar detta undantag i dataskyddsförordningen, säger Håkan Hallengren, ordförande (S).

I korthet innebär det att de brukare inom daglig verksamhet och aktivitetshus som verkar inom journalistik, konst, litteratur, teater, musik och liknande skapande verksamhet får publicera sina namn och bilder i digitala kanaler i samband med sitt skapande om de så önskar.

[Underlag till beslutet om brukares publicering av namn och bilder i digitala kanaler](#)

Här är ett exempel på en som nu kan få större möjlighet att visa upp sitt skapande i digitala kanaler.

[Läs mer om Adde Larssons film om fotbollslaget Göteborg FC som fick pris i Italien](#)